

PROFILAKTYKA CHORÓB ZAKAŻNYCH W POLSCE

UŁATWIENIA DOSTĘPU DO SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

Instytut
Komunikacji
Zdrowotnej

FUNDACJA
ŻYJMY ZDROWO

Program Szczepień Ochronnych

Szczepienia ochronne należą do najważniejszych osiągnięć zdrowia publicznego. W ostatnich kilkudziesięciu latach to m.in. dzięki powszechnym szczepieniom, znacząco wzrosła jakość, a także średnia długość życia ludzi w Polsce i innych krajach świata. **W Polsce dzięki powszechnemu obowiązkowi szczepień odsetek osób zaszczepionych w wieku dziecięcym utrzymuje się na wysokim poziomie.**

Szczepienia ochronne umożliwiły wykorzenienie ospy prawdziwej, a powszechne niegdyś choroby zakaźne, takie jak: błonica, tężec, świnka czy odra, obecnie występują sporadycznie w populacji polskich dzieci. Pomimo niewątpliwego sukcesu szczepień ochronnych, choroby zakaźne, w tym odra, ostre biegunki rotawirusowe i zakażenia pneumokokowe, nadal stanowią istotne zagrożenia zdrowotne, a w skali świata główną przyczynę możliwych do uniknięcia zgonów wśród dzieci do 5. roku życia. **Choroby zakaźne zagrażają zdrowiu wszystkich ludzi, czego dowodem są coroczne epidemie grypy czy obecna pandemia COVID19.**

W ramach Programu Szczepień Ochronnych (regulującemu przeciw jakim chorobom należy szczepić dzieci i dorosłych, schematy szczepień u dzieci i dorosłych w szczególności sposób narażonych na zakażenie, terminy i odstępy pomiędzy szczepieniami, rodzaje szczepionek i sposoby ich podania) w Polsce szczepi się dzieci przeciw gruźlicy, WZW typu B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis, Inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus Influenzae* typu b (Hib), pneumokokom, odrze, śwince i różyczce.

Potrzeba wprowadzania nowych szczepień

Aktualnie, jednym z głównych postulatów zgłaszanych przez ekspertów klinicznych, jest systematyczne rozszerzanie dostępu do szczepień o nowe szczepionki. PSO jest dokumentem, który od lat czeka na rewizję i aktualizację zgodnie z międzynarodowymi standardami.

POTRZEBNE ROZSZERZENIE DOSTĘPU DO SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH DLA DZIECI

Eksperci edukując na temat zasadności szczepień, wskazują na potrzebę ich finansowania i systematycznego zwiększania dostępu do nowych coraz skuteczniejszych i bezpieczniejszych rozwiązań. Jednym z postulatów jest wprowadzenie szczepionek wysokoskojarzonych w ramach refundacji aptecznej. Ich finansowanie mogłoby przynieść wiele korzyści z perspektywy zarówno publicznego płatnika, jak i rodzica.

Czym są szczepionki wysokoskojarzone?

Szczepionki wysokoskojarzone to popularne określenie nowoczesnych szczepionek 4, 5 lub 6 składnikowych chroniących w jednym wktuciu przed odpowiednio 4, 5 lub 6 różnymi chorobami zakaźnymi. Rekomendowane przez NIZP-PZH¹ jako bezpieczniejsza i sprawdzona alternatywa dla szczepionek obowiązkowych coraz częściej wybierane są przez rodziców.

Dlaczego warto korzystać ze szczepionek wysokoskojarzonych?

- Zarówno mniejsza liczba iniekcji, jak i związana z tym mniejsza liczba wizyt dzięki zapewnieniu rodzicom i dziecku większego komfortu fizycznego i psychicznego, przyczyniają się do **większej akceptacji szczepień oraz podniesienia terminowości ich realizacji, a co za tym idzie, do zwiększenia wyszczepialności.**
- **Skuteczność szczepionek bezkomórkowych została udowodniona w randomizowanych badaniach klinicznych**, wynosi 81-93%. Istnieją natomiast duże różnice skuteczności poszczególnych serii szczepionek pełnokomórkowych 30-92%.
- Szczepionki wysokoskojarzone są rekomendowane przez NIZP-PZH² jako **zawierające mniej substancji pomocniczych** zawartych w szczepionce. Dzięki temu przy zastosowaniu zamiast szczepionek nieskojarzonych (pojedynczych), do organizmu dziecka trafia mniejsza ich ilość, co może mieć istotne znaczenie np. dla dziecka z alergią na określony składnik szczepionki
- **Więcej przestrzeni na przeprowadzenie szczepień zalecanych** – dzięki zmniejszeniu liczby wizyt koniecznych do wykonania szczepień obowiązkowych, rodzic ma więcej przestrzeni – czasowej i poznawczej – do zaplanowania szczepień zalecanych. Dzisiejsza sytuacja pandemiczna pokazuje, że zmniejszenie liczby wizyt u lekarza jest wyjątkowo ważne dla rodziców dzieci i pacjentów. Pozwala bowiem nie tylko zwiększyć bezpieczeństwo dzieci i rodziców związane z minimalizacją ryzyka kontaktu z zakażoną osobą, lecz również odciążać personel medyczny wykonujący szczepienia. W obecnej sytuacji braków kadrowych warto maksymalizować dostępność lekarzy i pielęgniarek, ograniczając liczbę niezbędnych świadczeń do minimum.

Refundacja szczepionek wysokoskojarzonych

Finansowanie szczepień ochronnych – stan na dziś

Koszt szczepień obowiązkowych (w tym pełnokomórkowych szczepionek przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi – DTPw) w Polsce pokrywany jest z budżetu państwa. **Szczepionki wysokoskojarzone 5w1 i 6w1 należą do tzw. szczepionek alternatywnych wobec szczepionek obowiązkowych znajdujących się w kalendarzu szczepień. Dziś, w większości przypadków szczepionki te są w pełni finansowane przez pacjenta.** Dlatego najczęściej tylko zamożniejsi rodzice decydują się skorzystać z zapewniających wyższy poziom komfortu i bezpieczeństwa szczepionek.

Postulat ekspertów – dodatkowa refundacja szczepień poza PSO

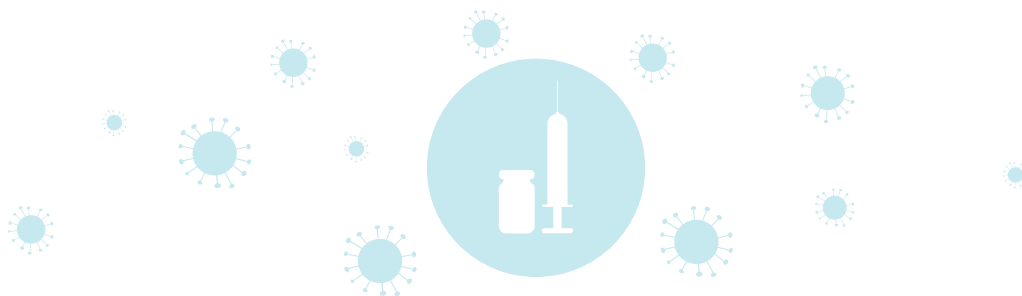
Chcąc pozostawić swobodę wyboru rodzicom i pozostawiając powszechnie dziś wykorzystywane szczepionki w znanym kalendarzu szczepień, eksperci wskazują na możliwość refundowania nowych produktów w ramach tzw. refundacji aptecznej z budżetu NFZ. Dodatkowe źródło finansowania dałoby wybór rodzicom, zwiększyłoby realnie dostęp do szczepień oraz być może dzięki zmniejszeniu wydatków rodziców związanych z wyborem płatnej wersji szczepionki, pozwoliło im na zakup większej liczby szczepionek zalecanych dla swojego dziecka, tym samym przyczyniając się do podniesienia wyszczepialności, a w konsekwencji tworzenia odporności zbiorowej.

Zalety refundacji aptecznej szczepionek wysokoskojarzonych

- Zwiększenie dostępu pacjentów do nowoczesnych szczepionek, takich jak np. szczepionki sześcioskładnikowe, które są standardami w UE, może sprzyjać wyszczepialności i dalszemu rozwojowi kalendarza szczepień.
- **Mniejsze obciążenie personelu medycznego i systemu**, dzięki sprawniejszej realizacji szczepień ochronnych (mniej iniekcji, mniej wizyt), co będzie szczególnie ważne, kiedy pojawi się szczepionka przeciw COVID-19, którą będzie trzeba jak najszybciej zaszczepić jak największą populację.
- **Zmniejszenie kosztów pośrednich świadczeniodawcy** – koszt wizyty w 7 m. ż., materiały, logistyka związana z realizacją PSO, koszt utylizacji etc.
- Podniesienie poziomu zaufania publicznego do szczepień – zarówno mniejsza liczba iniekcji, jak i związana z tym mniejsza liczba wizyt przyczyniają się do większej akceptacji szczepień oraz podniesienia terminowości ich realizacji, a co za tym idzie, do **zwiększenia wyszczepialności**. Pozwala również na skuteczniejszą **promocję szczepień zalecanych**

Wnioski i rekomendacje

- W czasie wyjątkowego obciążenia systemu ochrony zdrowia należy szukać **alternatywnych metod finansowania świadczeń, pozwalających płatnikowi i pacjentom/rodzicom na uzyskanie obopólnych korzyści**. Refundacja szczepionek wysokoskojarzonych na poziomie apteki to model partycypacji kosztowej, w którym płatnik publiczny płaci za najlepszą ochronę dzieci, a rodzice płacą za wygodę - mniejszą liczbę wizyt i zastrzyków, oszczędzając dziecku bólu i stresu.
- Zwiększenie dostępności bezpieczniejszej i wygodniejszej szczepionki wysokoskojarzonej i idące za nim zwiększenie dostępności do szczepień zalecanych, podniosłoby **poziom zaufania społecznego zarówno do szczepień (podniesienie poziomu wyszczepialności), jak i do całego systemu ochrony zdrowia**. Zaufanie to ma wysokie znaczenie dla stanu profilaktyki w Polsce, szczególnie w czasie pandemii COVID-19 i oczekiwania na szczepionkę przeciw wywołującemu ją wirusowi.
- **Zmniejszenie liczby iniekcji i wizyt szczepiennych jako korzystne dla rodziców, personelu medycznego i płatnika powinno być jednym z priorytetowych działań w czasie trwającej pandemii**. Ograniczając koszty płatnika związane z realizacją PSO i odciążając czasowo personel medyczny, również bezpośrednio przyczynia się do zmniejszenia ryzyka transmisji wirusa SARS-CoV-2 wśród rodziców, dzieci i osób wykonujących szczepienia.

Opracowano na podstawie: Kuchar, E., Obarska, I. (2020). Raport. Profilaktyka Chorób Zakaźnych w Polsce.

Referencje:

1. <https://szczepienia.pzh.gov.pl/wszystko-o-szczepieniach/jakie-sa-rodzaje-szczepionek/?strona=6#dlaczego-warto-stosowac-szczepionki-wysoko-skojarzone->
2. Tamże